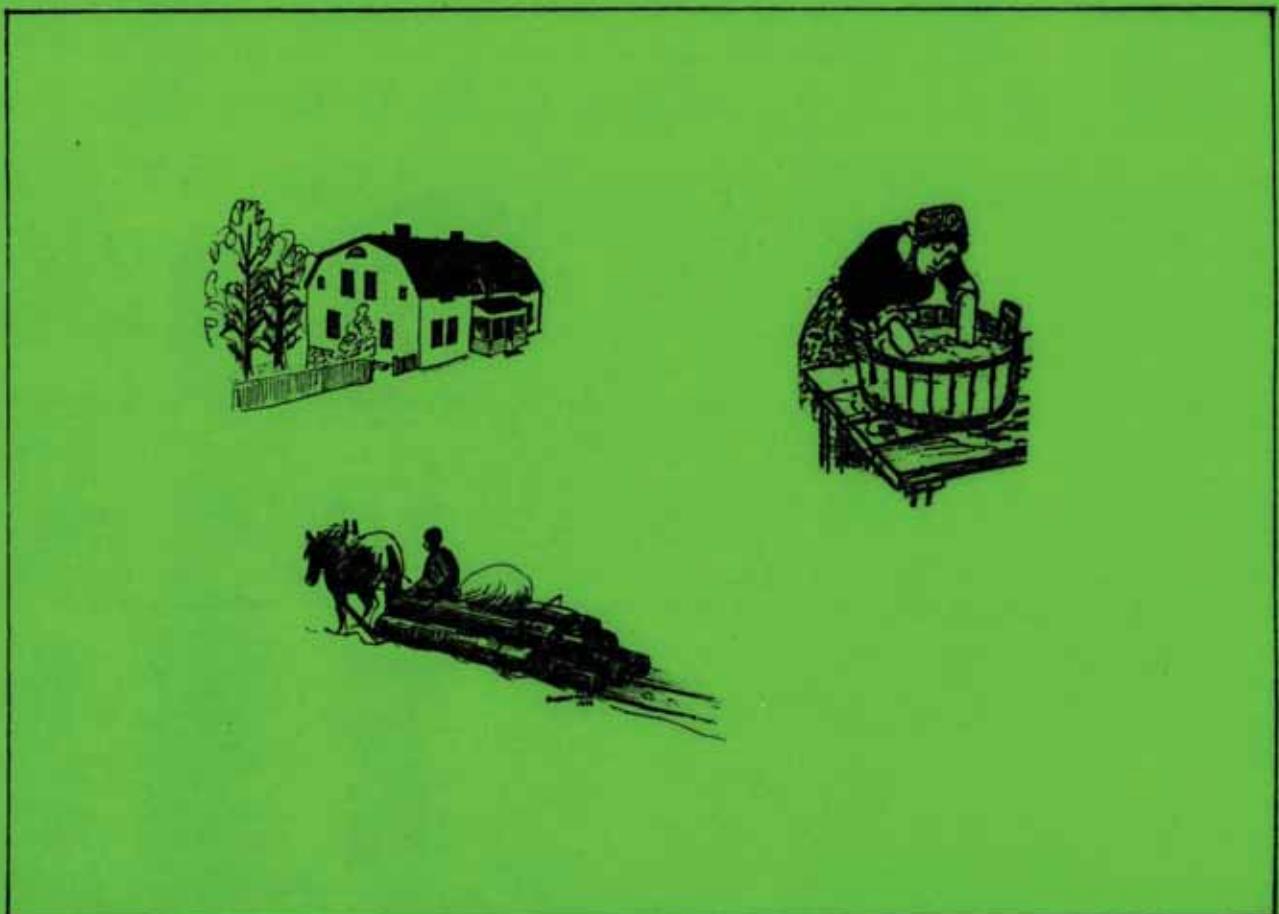

**BYGDA,
GÅLAN Å FOLKÄ**

LIDEN

AV INGEMAR ÅSLIN

FÖRORD

Mitt intresse för att beskriva delar av vårt gamla Liden är inte särskilt gammalt. Det började med att jag skulle bringa ordning i några gamla foton. Det kan ha varit omkring 1986. På dessa gamla, gulnade (atelje-) foton såg jag uppklädda, allvarsamma män och kvinnor om vilka jag inte visste stort mer än namnet.

Jag blev nyfiken. På dom själva, deras liv och vardag. I all enkelhet började jag samla material. Här och där fångade jag upp någon liten skärva. Jag hade också fördelen att rätt väl själv minnas hur det var i Liden förr. Sanningen är ju den att det var först på 1950-talet, efter andra världskriget, som någon utveckling att tala om skedde.

Med tiden har det blivit flera dokument

1	sverige, Medelpad, LIDEN	1987
2	Bygd och människor	1988
3	Sant och osant	1988
4	Mina förfäder	1989
5	Kärer å männischer	1991
6	Stenarbetare och stenarbeten	1990
7	Dialektord	1992
8	Med mina ögon sett	1992
9	Historier från Liden (i samarbete med Hembygdsföreningen)	1992
10	Flottning i Oxsjöåns flottled	1993
11	Bygda, gålan å folkä	1993
12	Rötterna finns alltid kvar	1993

Tillsammans mer än 1.200 sidor. Och allt för att bringa ordning i några gamla fotografier!

Jag inbillar mig inte att mina dokument har något litterärt värde. Det vore förmätet av en glad amatör att tro det. Däremot kan de kanske bidra till att öka förståelsen för våra förfäder och vad de åstadkom i Liden. För min

INNEHÅLL

egen del ökar beundran för dessa mänskor allt efter jag lär känna dem och deras praktiska påhittighet. Att med enkla hjälpmödel lösa svåra uppgifter.

Föreliggande del handlar fram för allt om mänskor. Sådana som jag mött och minns dom. Eller som berättats för mig. Jag har försökt att ta fram det humoristiska och varma ur alla minnen. Försökt att göra dessa original -det handlade ofta om sådana- rätvisa. Det är dom väl värda.

Själv har jag haft stort nöje när jag redigerat material- et i stugan vid den vackra Väckesjön i Liden. I en jämn ström har originalen besökt mig i stugan. Ja det vill säga i tankarna. Vad som är sant och osant i berättelserna är inte särskilt intressant. Det jag återger är mänskorna som jag ser fram för mig. Dom som besökt mig i stugan. I tanken.

Enbart förekommende skrivtecken föreslår inte längt när man skall försöka återge Liden-målet. Men med hjälp av vissa symboler kan man få viss ledning. Symboler som huvudtats från Algot Hellboms "Medelpadska dialektord". Efter vederbörligt tillstånd för ståss.

A = uttalas som långt öppet a

O = uttalas som grumligt å-ljud

L = uttalas som grumligt l

Några exempel klargör vad det handlar om; ÅLj (älg), svält (svalt/kallt), gälن (gården), tölde (tälde), köLa (kola/mila) osv.

Jag hoppas att Du får samma nöje av mötet med gamla krumelurer från Liden som jag själv haft

Sundsvall i augusti 1993

Ingemar Åslin

Anm. En del av materialet har ingått i tidigare skrifter men nu bearbetts ytterligare.

Värföre	5
Strömkarlspolskan	6
Lördagkväll på gården	8
Lars	9
En kyss	10
Backlund	11
Skogsuppköparen	12
Rakksto	14
Ernst	15
Potboll	16
Hembränning	17
När doktorn inte räckte till	18
Den annorlunda drängen	20
Lasaretsbesöket	22
De svåra orden	23
När gammel-mormor dog	24
Att dricka kaffe från fatet	26
Språkförbistring	27
På syten / Med barn	28
Radion	29
Gammel-Erik	30
Systrarna Granberg	32
Don Juan	34
Kolvedhuggning	36
Rivalerna	37
Jim-Jom	38

Slaktar'n	40
Hingsten	42
Harjakten	43
Hilding	44
Den som väntar (Jonke)	46
Den ångerfulle	47
Växlar	48
Tjärbrännarn	50
KarltoKing	51
Richard	52
Ved	53
Tjäderskytte	54
En annorlunda bärplöckning	56
Stenhuggare	58
Dagsverken	60
Urkraft	61
Axel x 5	62
Sol och vår	64
Björn	65
Klockkarbössan	66
Lataste karlen	68
Ett världsrekord	69
En jaktepisod (vid Bybodarna)	70
Tjuvskytte	72
Osams	73
Olles gammelfrässe	74
En aktad man	75

VÄRFÖRE

Vårvintervärmen kunde orsaka problem längs slingrande basvägar. Stubbar och stenar kunde tränga i genom is och snö. Hugga tag i stötting eller get. I värsta fall välta hela lasset.

Den som hade timmer kvar i skogen låg illa till. Det räckte inte alltid att börja arbetsdagen tidigare. Innan sol och värme riktigt vaknat.....

Dra hässtjävel!
Dra för hällvetä!
N'Adolf skrek rätt ut å
dänngdä tell mä tömmykk'a.

Högg tag ti'n kätting!
Rökktä! Schlet! Svor!
Jävlars jävlar!
Lässä sät fässt!

N'sten främmä stötting'n
kallgrinntä ått'n.
N'Adolf fLög rönnt sômm n'fis
Grassere, skrek å stog i

Åtter e stånn gått n'ge sä
Häst'n skâkâ där ne skâkLân
Frâgg'n stog vit å öga'n
fLög rönnt ti häst'n

N'Adolf vârrt fögan skâmmli'n
Såg sä rönnt ått allä håll'a
KLäfft'ä hässt'n på sia å
mummlä na ått'n

Spänndä tell stenjävel'n
Bröt öpp bjârnan
Hä va bâra å läss'ä å

STRÖMKARLSPOLSKAN

Ingen visste hur Strömkarls polskan låt. Det var allmänt känt - även om man ogärna talade högt om det - att en bra spelmann stod i förbund med Strömkarlen. Att denne gett, spelmannen förmåga ut över det vanliga i utbyte mot hans själ. Att polskan var okänd såväl till melodi som namn gjorde det svårt att skydda sig mot den. Gammal visste dock berätta att när spelmannen satte fiolen mot bröstet i stället för under hakan - då handlade det om Strömkarls polskan.....

N'Hällmer va sömm förbytt!
Fiol'n därr'd där'ne hännra'n!
Stråk'n flög sömm n'lärrkvinge
övva stränga'n!
Hū geck' int'å te sette still!
Allä gatt öpp på gölv'å!

Dränga'n tjö'a å stämmp'å
Jännta'n höll ti kjola'n å skrek
nå'röm flög i vär'e
på stark'e häänner.
Svett'n rånn ti strömm'r.
Hū lik'nå int nannteng.

Hä var'n OL-Ers sön såg å först!
Att fiol'n sät mot prösst'å
på'n Hällmer, spelmann å n'
OL-Ers föscstog tekne!
"Hä å Strömkärns!" räld'n
"Hä å Strömkärspolsk'at!"

N'störvök'n n'dräng hötte ått'n
"Häll kifft'n gubbjävel!" skrek'n
å snörrå ått annrä häll'i.
Tona'n flög sömm bålgetinger å
fölk'å dänså sömm tok'a.
N'Hällmer va sömm förbytt!

Männ n'OL-Ers ga så int så litt.
Högg fiol'n ur hännra'n på n'Hällmer
å slög'n ti däckärm'n sf flisa'n rök.
Allä gatt stånn'å öpp. Stånn'å si
itter va faen sömm va a fälä.
N'OL-Ers stog båra å hä'stå

Männ n'Hällmer sänk hop där på gölv'å
å båra skråk å svettes å frös.
Männ släpp ännå spela häl'su å dra
må di annra'n ut i Storå.
Uti Storå där Strömmkar'n sät å
skar tånnra'n ti mörkrkar'å!

LÖRDAGKVÄLL PA GÅRDEN

När alla sysslor utförts spred sig en helgstämning på gården. En lång och hård arbetsvecka hade avverkats. Drängar och pigor tog på sig andra kläder. Förberedde sig kanske för dans på banan ovan byn. Även bonden själv, och moran, kanske vilade ut en stund och ågnade sig åt småsaker. Var och en höll på med sitt.....

LARS

Den mestे skogsmän jag mött. En engagerad och kunnig (älg-)jägare som visste allt som var värt att veta om hur älgar betedde sig i olika situationer, årstider, betesområden mm. Han var en levande uppslagsbok. Där till fylld av humor och en fin jaktkamrat. Jagar numera, antar jag, på himmelska ängar.....

N'Jonke, drunnnjn, drog hänna jönnom här'n
å plir'n mi öga'n ysst över gäl'n.
Mäkä mullbänk'n te rätta
----- mi tönja.

A'Gulli, nypiga, hölls mi krustång'a
sömm hu värrn di övanpå kam'i'n.
Hu log ditt i Figtittar'n å put'å
----- mi lippa'n.

N'Stor-Errk, bonn schaal, sit där nä kök'e
å bläddr'å ti n'gammelting.
Rätt söm hä vä lett'n
----- mi nråp.

A'kajsa, kärringa hänns'e, höll's där nä fönstrå
mi ene hänna på separatorn å titt'å
ne över, mot fångs'å
----- på kälvå'n
(å fes tyst)

Hä va lördakväll'n på gäl'n.
N'äffrä'n lik månge annre äfftnar.
Utom förr'n Jonke å a'Gulli
----- söm skull'å träff's oppå lätta.

Tur hadd'n å. Tro'nt du på faen
att oxx'n steg fram bre'mi e
litt'å näagrän. Stog å vära
ut över qämmehygge.

N'Lars smög hänna på händ'n
sätt ått noga. Drog å tolvåsju'a.
Oxx'n stöp direkt å huvv'n.
N'Rojj'n råld'å rätt ut.

N'Lars hyssch'å ått hunn
söm stog på bakben'å
å drog luktvinn.
Köpp'lä va söm n'fiolsträng!

åLjä'n va där'ne gråntjäl'n.

N'Rojj'n -hunn- titt'å åta bak
pår'n Lars å föndrar'å nog
vaför ha'nt köppl'å los.
Fatta'n ingan alls?

Männ no fae'n begrep n'Lars.

Tälamo va na n'Lars hadd'å gött om.
Atminnston'å nä hä jälld'å åLjan.
Hann kunn'å stå i timmer mässt
rätt opp å ne. Ti Mörkr'å!

Värrst'n ja nann gång mött!

EN KYSS

De samlades vid den gamla dansbanan ovan Byn. Dansade, skrattade och stojade som ungdom alltid gjort. Och kommer att göra. Några överföriskade drängar "slog fäng" men som regel var det stillsamma tillställningar. Någon gick runt med en keps och samlade några mynt till spelmannen.

Efter dansen drog man hemåt. I flock eller par om par. Bytte några ord innan man skildes och gick var och en till sitt. Arbetsdagen började tidigt. En och annan lyckades kanske utverka en kyss av sin tillbedda.....

Hann värrt tår ti gomm'n.
Bena vill'a föga'n vik'a så.
Järrt'a höfft'a å bollt'a.
Nå'n såg att a'Märta va te ress.

Hann gatt vänn'a så ått fängs'a.
Spdtr'a ut snusbus's'n å stryk'a så
mi bakhanna över lipp'a'n
å så rätt'a tell käpps'n.

A'Marrta strök så opp åtter'n.
Hå fnåsa ti nystrdk'n förrkL
nå hu titt'a så öm --- A jedd'n n'puss!
---- ta mä faen mitt på munni!

Sänn slänk a inn
ti pigkämmar'n
å va borrt'a.

N'Ivar värrt kvär ut'a dara.
Stå'enes å brätt'a så.
Faen! Ömm gränddränjin
hadd'a sitt'n nu!

BACKLUND

Han var storuxen och knotig. Märkt av ett hårt arbetsliv. Ett arbetsliv som sugit all must ur den stora kroppen men gett föga i återhäring. Fattigdom och åter fattigdom. Trots sin imponerande storlek en av de små i samhället. Beroende av de styrandes välvilja.....

N'Bäcklunn va'n stor n'kär.
Kutrygg'e å fälle senrösse.
Sönnervärk't rätt jönnom å
tellhörde smaa'n ti byn.

Hannra'n likksöm häng framm ömm'n.
Stor, kroki å föga'n schihäl.
Öra'n va vek'n framm åtter å
hann såg fälle kuv'e ut.

Pojjk'n ått'n va könnsti.
Smög unna nä hä komm nann.
Int för hä va så offta å
höll hänna'n för öga'n.

N'Bäcklunn hadd'a fått lärt så
te veta senn pläss i sokkna.
Mä käpps'n ti hann'a gatt n'
bökka för alli överhet'a.

Xnnschönt sokkna va lit't'n
fanns å överhet'a litt'a var stanns.
Döm söm avjord'a hör tolkk'a ener
sömm n Bakklunn skull'a ha nä.

Prost'n. Skollärar'n. Doktor'n. Apetekar'n. Pjärsma'n.
Storbönnar. Hänneismann. Å så värv'st'n förståss -----
Fattigvärstsstyrelsa's olförar'n.

SKOGSUPPKÖPAREN

Under 1800-talets senare del hemsöktes Lidens av många skogsuppköpare. Som regel ombud för något av sågverksbolagen nere vid kusten. Alla skulle väl inte skäras över en kam men nog gjordes affärer som inte tål dagsljuset. En stinn plånbok och ett välsmört munläder i all åra men det fanns än bättre övertalningsmedel för att få en trilskande bondes namn på papper. Fläsk och brännvin.....

Hann va len ti käfft'n.
Himmlä mä ög'a.

Bekaga n' Stor-Nisch
sömm tafft'ä fyrehunna rekksdal'r
för na ynk'ä skogpinn'r

"N så dummn'kär jätt ä vära bära
en ti var sokk'n!" sa'n.

Brännvin ä fläsk på boL'ä.
Två bräddfull'ä spetsgLäs.
Hann sköt dä en'e ått'n Osskar
sömm va husbonn där'ne gäl'n
ä löfft'ä på glas'ä sett

"Skål på rå Jonsson! Du lä våra
n'rekkti'n-jävel i biss-niss du!" sa'n.

Xter n'fyr'ä super kömm &.
Färdiskrevet ä klart.
Pappere där n'Osskar Jonsson
säll'd'g all avverkningsrätt på trätta år.
Varenda jövla pinn'ä!

"Trihunnr"ä rekksdaler Jonsson!
Ja förlor'ä dukktitt männ hä må värai!" sa'n

Päningan låg därpå boL'ä.
Hä van'hel n'trava.
Dömm likksom titt'ä på'n Osskar,
N'Osskar som värrt närapå nykkt'r
ä tvärförbanna!

FLÖG OPP!

Högg Skogsköpar'n ti böxxarrschl'ä
ä slänggd'n uta daral!
Porrtfölj'n å mössa bakätt'r

"Täkk förr sup'an!" skrek "n.

RAKKSTÖ

Egentligen "räkkstö" innebar en hord av hanhundar som sikt sig till den gård där en tik låpte. Det var inte helt ofarligt att komma i vägen för ett "räkkstö" då hundarna morrade, högg och slugs med varandra tills dess rangordningen var klarlagd.

Hä sät tie
kannsche flämtna'n
rätt ut'a stugebro'n.

Mörru' å högg åtter vårann.

Fler'a dygn
mer än vekka
hadd'a först'n söt'tå.

Foga'n fässtfrös'n ti smönn.

Sät å skaka
Mer än trötti grader
Höllsgg'd, frös'n å mager.

Mi öga'n stinnt dit'ti färrstudär

Inna tell sät'a. Tik'a.
Hä va mösst färliitt
ti gå ut må'a.

Vi hadd'a lika spö, linä å mask.
Stog fögan på fottra'n ått'n.
Mett'a ti sammá hólj'a.

Hä napp'a stup i ett!

Stenbit på stenbit på stenbit
sloggs om å få komma ti väska
----- ått'n Ernst.

Hann tält'a ofta ömm n'dånn fiskinga!

ERNST

En av många fina människor jag mött och lärt känna i Linden var Ernst. Målare till yrket och smätorpare men framför allt en varm, humoristisk och vänlig man. Med en glimt i ögat som jag altid kommer att minnas. Rökte pipa - eller snarare hade pipan i mun. Alltid. Längt upp i älder altid redo till hyss och skämt.

Pipa hadd'a n'rö'n gummibutt
längst ut'på skaft'å.
N'dånn tugg'n på.

Mässt nä'n lögg'då!

Öga spelat ti'n å for röront
där'ne skael'n ått'n nä'r'n
hölls mä na sattyg.

Männ hänn va allri'n elakk!

Söm pojjk'a mette ja la må'n
oppäter Svarrtán på myra'n
nea Svarrtåbo'n.

Hä va värrnt å mygg'n!

Stenbit på stenbit på stenbit
sloggs om å få komma ti väska
----- ått'n Ernst.

FOTBOLL

Några regler fanns inte. Inte fotbollsskor heller. Aningen hade man ett par mörkblå gymnastikskor med brun gummisula - märke Tre Torn - eller läderpjäxor. Varje kväll var det samling och match på sängen nerom nya kyrkan. Målen utgjordes av några pinnar.

Mäss't vär kväll höll's vi
på Larsch-Nisch's lägg'da
å spänndå boll.

Endå mål'å va na ro'er.
Då ånnr'å na stener.
Nånn dommar fanns int.

Ja va'nt na gämma å lit'n.
Värrt vald sisst tå all'å
nå'römm väldj'å lag'a.

N'Ivar va'n häl'n javel
må stor'å lärpjäxer.
N'fikk häl'lå så unn'a.

N'Fritts spännd'å hälare.
Va'n rättvänd mot mål'å
va nå fögan sömm n'kanon!

N'Gusst'å kunnå dribbla!
Nå'n snörrre på gammelgräs'å
häjjd'å jänt'an rätt ut.
Ja hölls mässt på kännt'n.
Där släpp n'hälpjäxxa'n
å storpojk'an.

HEMBRÄNNING

Byn var officiellt känd för gästgiveriet och Klockarn's vad det gällde sprit och andra drycker. Men det fanns flera. Som Ol-Ers änka som dryggade ut sina små inkomster med egenhändig gjort brännvin som hon, enligt vad som berättas, tillverkade i närheten av Backsägen. Det sägs att länsmann mer än en gång vaktade på henne. Utan dock att lyckas få se något brännvin.

OL-Ers kärringa
hadd'å e bränneri
na stenkässt väst'å Bakksåg'å

Bak'å n'lit'tn tallknul
hölls å må bestyr'å sennå

Fjärrsmånn hadd'å lännje
hätt ög'a åtter kärring'å
månn hu va häl sömm n'örm

N'par gånger hadd'n
gete på na där må bättj'n

Månn hu gätt vära hop mi'n Ondå
förr hu visst'å allti'n praxis
nå fjärrsmånn söt å lur'å

Då komm a allti'n må e
litt'å hänk'å ti hann'å

Hu log förrsmållitt ått'n
å unnrå ömm hän'å
va ut'å å nopp'å båra

Fjärrsmånn ga faen te slut
Kärring'å fekk vära ti fre

NÅR DOKTORN INTE RÄCKTE TILL

Tron på det övernaturliga levde kvar långt in i vårt sekel. En av mina berättare fick i sin ungdom ett vitterbett i halsen. Illa därann tvingades han söka hjälp. Inte hos doktorn - vad kunde väl han göra åt ett vitterbett? Nej Jonke-Ludvik i Bodacke var det som gällde. Han ansågs vara den som kunde bota en sådan krämpa.

N'Jonke-Luddvik va dukti'n
å tog hänn ömm dömm
sömm int Doktor'n klara å.

Hann börrd'd allti'n mä å
titte "römm stinnt ti öga'n
å sānuml'än förr sā schaall.

Sänn tog'n n'rekkti'n klonk
borrti n'dånn flässka
dömm gätt ha mä sā.

Sväljdä åta mä na gång'r.
Husskä å himml'å mä yga'n
"Hä fä döga" slog'n ätter mä.

Där'nä gämmerskank'n senn
hadd'n allå gräjja'n å jära tå.
Ti brun's börrk'r å fläsk'r.

Hörr hann blånn'å å matte ti
fekk ing'n nannsin si på.
Då förrschwann Kraft'n sa'n.

Mann stärrt var'd. A gätt vära.
Hann fekk ju all'å dömm
sömm Doktor'n int klara å!

N'olla gätt dit ömm n'äfta
illå vitterbet'n ti hals'n
Hä va'nt na för Doktor'n.

N'Jonke-Luddvik skäkä på huvv'å
nå'n röste tell na'n mellici'n
"Hä va i sisst'd veval" sa'n.

Hann gätt ta tell kniv'n å.
Drog'n ätter hals'n ått n'olla.
"Hä tör no behöv's!" la'n tell.

E hel'å kron'å kösst's nä. N'olla
tykkt'å änndå hä va belle't.
Vittra va'nt å leke mä!

N'Jonke-Luddvik va'n dukkti'n jävel!

DEN ANNORLUNDA DRANGEN

Det berättas att för länge, länge sedan kom en besynnerlig dräng till Liden. Han hade fina kläder och manér och strödde utländska ord omkring sig.

Pigorna föll som käglor för denne dräng från främmande världar. Drängarna knöt händerna i byxfickorna. Väntande på sin tur. Att allt skulle återgå till det gamla.

Te mära'n nä'n Jonke hölls mi hästa'n
Kömm a' Stina sättenes dit i stalli'a.
Hu stog där ne därā. Sukk'a å såg på'n.

"Hä å na särscillt mi däg Jonke!" sa na

Sänn läst'å na lusa tå'n Petrus.

Hä rann värr'å å'n Svartan på vár'n
N' Petrus värrnt värd'n Tömmnagel.

N'Jonke, dränjan'j, sät öva löt'å.
Hånn hadd'å te'å tå sü nyblus'n
å lut'å mot qämmeLhägän

N'Jonke va brydd. Hånn sät å fönnderå.

sänn'n Petru's, nydränjan'j, dänn fän,
kömm'å ti'n Matts-Olof so på moa'n
hadd'na gått ått Hällvet'å förr'n Jonke.

N' Petrus tog füssmö'rå tå'n Jonke!

Brössvekk! Krägg! Männschätt! Allt hadd'n!
Jüss, jüss hällrajiti sa'n misst för jümna'n
Hånn hadd'å vör'å dränjan'j där'ne Kina Föret!

Jümnta'n va sömm toki'n åtter n' Petrus!

Första han tog va a' Stina. N' Jonkes fässmöga.
Hua va hu himml'å mi ög'an å va tell sää!
N' Jonke var'nt värd mer inn n'skit!

"Du ha föll int vör'å utt'a Sokkna du!" sá

"A'Märrta, då ratsyttjs, kånn gött ha'Ni!"

Nu sät'n Jonke öva lötta å fönnderå.

Att n' Petrus fatt mer inn pussa'n n' Jonke
fekk var'nt na svärt å si häller

Unnra Du horr hä gekk?

N'Jonke värrt far ti n'rekkti pojkk
sömm kunnä sage "Jäss, jäss hällrajit"
inna hånn börrd'å förstklass'n

å sann tie önger tell!

LASARETTSBESÖKET

Att bli sjuk var illa nog. Att tvingas åka till lasaretet var liktydigt med något mycket allvarligt. Så allvarligt att det närmade sig Döden.

Därför var nyfikenheten stor när någon kom åter. I sanningens namn måste sägas att det var de flesta.

N'Emil hadde's vore på Lasarätt'å
----- å komma hemm i jånn!
Ditt'an for folk'å annar's
büra förr te å dö!

Alla flökk's rönt ömm'n
förr te få titt'å på sår'å.
Hs geckk över hel'å mägår'å va
fögan långt sömm fäboväjj'å

Te värddass va'nt n'Emil naanteng
Männ nu gätt all'å si pår'å
hör'n berättå ömm Lasarätt'å

Kärer å männischer låg å hober'å
----- å dödd'å ömm värvann sa'n Emil.
Sysstra'n va fulla haga på bleg'n å
hög villt må spruta'n ömmkrent så!

N'Emil tykti's nättöpp vära end'n
sömm kömm där'n må livå i behåll.
Åtter na dagar va nä sömm färut
ing'n brydd'å su åtter n'Emil

DE SVARA ORDEN

Doktorn, Prästen och Skollärarn använde i och för sig många svåra, främmande ord. Men det var ord som inte berörde människor särskilt mycket. De låg utanför deras vardag. Det var inga ord de behövde kunna.

De svåra orden hörde vardagen till. Och den som saknade pengar. Den som måste be handlaren "skriva upp" det som handlades. Trots att där låg obetalda "lappar" redan tidigare.....

Hu skrap'a litt'å må fot'n
å tit'tå ne'datt gölv'å.
Haddå svart te få frammm ol'a.

Kär'n sömm int vör'å ått skoij'n
unner hel'e får vekka. Sömm int
fått na pänningar ta BOLAG'å.

Hä va svart å berättå ömm n'Lars
sömm va sännjleggenes. Sömm bära
hosst'å å spött'å blog'n.

Hä komm för a hör्र hu hadd'å slét'å
må kräka, å må ongan å må torp å
å allri hatt e stäm för så schål

Mytt'ja flög jönnom skall'n ått'å
Emma där hu stog å hadd'å svårt
å få frammm na ynk'å ol.

Sü'n tänkt'å na på alla småbän'å
Snöt så te nässduk'å. Säg på
Hånnlar'n å sa svår ola

"Vi fått få skriv opp'nå!"

NXR GAMMEL-MORMOR DOG

Liv och död gick hand i hand på landet. Generationsmöt-sättringar var okända. Det var som regel far- och mor-föräldrar som invigde barnbarnen i olika sysslor och delade med sig av sina kunskaper.

När någon dog skedde uttag i hemmet. Vänner och grannar kom till. Även barnen deltog och skulle se den döda/döde innan kistan tillslöts och fraktades bort.

Momma hadd'å gått sta å dött.
Nu läg'a ti kista där'ne sal'n.

Ti hännra'n hadd'å na e salmbok.
På ynglokka na enkroner.
Å na vitt på så.

Hj lukkt'å gränris å stearin.
Mässt all's bybor kömm.
Unna för unna.

Hj hadd'å gått forrt mi Momma
Bå å dö å komma te kista
Hj va sommar'n å värrnt
Uttage gatt ske mässt på'n gång.

All'å mumla dill'r sa na gött
Fler'å hadd'å n'vetekrans
Frunntimmra grinnte

Krä'an va fall'a rak å titt'å
stinnit främmd för så.
Krägd'ån skävvd'å

Onga'n jordå storög'a nä'röm löfft's
Brydd att Momma va så still
A int jedd'å na karameller.

Momma hadd'å gått sta å dött.
Nu läg'a ti kista där'ne sal'n.

När någon dog skedde uttag i hemmet. Vänner och grannar kom till. Även barnen deltog och skulle se den döda/döde innan kistan tillslöts och fraktades bort.

Momma hadd'å gått sta å dött.
Nu läg'a ti kista där'ne sal'n.

Ti hännra'n hadd'å na e salmbok.
På ynglokka na enkroner.
Å na vitt på så.

Hj lukkt'å gränris å stearin.
Mässt all's bybor kömm.
Unna för unna.

Hj hadd'å gått forrt mi Momma
Bå å dö å komma te kista
Hj va sommar'n å värrnt
Uttage gatt ske mässt på'n gång.

All'å mumla dill'r sa na gött
Fler'å hadd'å n'vetekrans
Frunntimmra grinnte

Krä'an va fall'a rak å titt'å
stinnit främmd för så.
Krägd'ån skävvd'å

Onga'n jordå storög'a nä'röm löfft's
Brydd att Momma va så still
A int jedd'å na karameller.

SPRAKFÖRBISTRING

MÄSTAREN I ATT DRICKA FRÅN FÄTET
 När som helst kan jag se quben fram för mig. Hur han
 tyst och försynt steg in genom köksdörren och satte
 sig på en stol. Väntande. Sa för all del något ord. På
 direkt tilltal. Fick så smänning om en kopp kaffe och
 en sockerbit. Hällde upp på fäten och drack.....

Fat'-ä låg övanpå fingertoppa'n
 Känschönt hä va övertä fullt
 spilid'n allri'in drappi!

På unnerlipp'n sät sökerbit'n
 sömm n'sög kaff'e i jönnom!

 Sammtlit sömm'n blässtä
 på hetkaff'e!

Sög inn å blässtä ut!
 Sög inn å blässtä ut!
 SAMMELIT!

Ja tänkk' hä å fler ann ja
 sömm intä å go te å få tell å!

Enn der bränd ja lipp'n
 eller så spilla ja kaffe!

'Pressst schälv färu si!

Riksmål och Bygdemål uttryckte ibland samma sak på helt
 olika sätt. Ibland kunde detta orsaka missförstånd. Som
 i följande fall där rät svar förklarades vara fel.....

Hä gätt ha vör ti annär kläss'n
 --- Äller ömm hä va trédj'n.
 Vi hölts må na ömm Hembyggdå.

Lärarinnna frägt'd ömm n'massa
 olika saker mässt helä ti'a.
 Hu üsschå å exercerä må oss.

Mot slut'-ä kömmä nä e frägä sömm
 ja kunnä ha ställt schaalv.
 Hu frägt'-ä åtter störrstå sjön.

-VAD HETER LIDENS STÖRSTA SJÖ?

Ja sprätt faen i mög rätt öpp.
 Kässt'-ä e getögd borrt ått jäntan.
 Joo! Hä va'n par tre sömm vinka.

Ja kässtä öpp hänna ja å. Högg!
 Knäfft'-ä må fingran hä ja kunn'å!
 Stog fögäm framme över bänkk'n!

Fikk fråga! Hä va menn dag!
 Brätså på må! Säg borrt ått jänntan!
 - Hä å STORSCHÄR'N!

Säg Gullstjärnan framma tell.
 Hörr hu klisstr'a römm ti boka.
 Ti boka mi!

Lärarinnna tittä på må. Lännjå.
 Å tälldü ömm ått hä va fel.
 - Stor-Skälsjön är störst!

PA SYT"n

Att bli med barn var - i dagligt tal - att bli på syt"n.
 Vanligen skedde detta inom äktenskaps hank och stör.
 Men ibland råkade någon oegift flicka ut för detta. I byn
 fick då skvaliret näring under lång tid fram över. Fram
 för allt om också den utpekade barnafadern nekade till
 gärningen.....

Hä va"n OLOF

hä va"rā.

Hä sa a Lissa å.

N"OLOF blånekkte hänn

told" s innt na ånnå.

Storbonnpojkkå.

Hä skullå ha sitt na ut hä

N"OLOF å a"Lisa

Å hu på syt"n,

RADION

Stereo - Kanal 2, 3, 4 - HiFi - 60 vatts högtalare-
 URV - FM och allt vad det heter var okända begrepp.
 Det var rätt och slätt Sveriges Radio Motala som
 gällde. Ett spänningsfall i Nilsböle Kraftstation
 utplånade i ett slag Hitlers skrik och skräck.....

Rad"jonn vann't na häv å.

Två ratter å e titthål.

Märkå minns ja innt.

Hann fekk alri gå på tommgång.

Hä qatt vära nännteng å höre.

Döggå innt å slita på gräja'n.

Mässt värs Nyheta'n å Vär"å.

Nänn gång n"svänn-Olof eller n"

Harry eller n"Järring eller a"Ulla.

Fallå väl minns ja enn som rälldå

å rämndå så förbannat. Domn sa att

hän hettå Hitler.

Hä vä nä körnstritt mä kär"n.

N"allbin begrep fuLoL'a Ått'n.

männ villå aldrí tälå önn dömm

Ryss"n skrämdå römm öngan mä.

-Xnt du snäll ta'n dä! sa römm.

Hä told" s innt faen vära odyggd"n

Förråst"n vä nä smått önn tårn å

Allti'n vä nä nänntennng å jära.

Nänntennng n"skull" s jälps tell mä

GAMMEL-ERIK

I alla tider har Gammel-Erik funnits. Kunde vara en kvinnlig likaväl som en man. Den som hade fått lära sig ta till vara vad jorden gav.

Minsta strå från myr, vägslänt eller annan "skabbslåt" var viktigt. Kanske det som bidrog till att hålla kreaturen vid liv under en lång, hård vinter.

De unga hade svårt att förstå Gammel-Erik. Förstā varför han samlade i lador för nödar som endå aldrig kom

N"GammaL-Errk kunn"ä allri begrip"ä att n"skull"ä skämm"es för hä'n tog rätt på va Jola ga. Vär kvall takk"n Gu för Gåva"n sömm Hänn jedd"ä!

N"GammaL-Errk hölls mi hackslåttn
Hä va qlest mell'a strå'na
Dömm sömm ännndå fåns lett"ä ss
ti liie"n ått qubb"n

Ungfolk"ä skratt"ä drev mä'n
Gubbtok"n söm hölls mi
hackslåttn mässt vär da
Ni hässcha"n sänk unner höäl!

N"GammaL-Errk brydd"ä sä"nt
Lett"ä tälmoditt åter strå'na
La"rom förschiktitt på kärr"ä
å drog hemm dömm ti qäl"n.

Gammal, Slet"n å Otrött"li va"n
Hä värrt allri e le tå'nä
"N"jätt ta vära på va Jola je!"
sa allti"n n"GammaL-Errk

sänhusstu hänn"ses huitä ått"n
"I Härran's namn slut mä rá hänne.
Helle byn skratt"ä ått'oss å man
få schäms öga"n ur sät" let"ä

N"GammaL-Errk kunn"ä allri begrip"ä att n"skull"ä skämm"es för hä'n tog rätt på va Jola ga. Vär kvall takk"n Gu för Gåva"n sömm Hänn jedd"ä!

Hänn sömm hadd"ä jorrt hei"ä Jola
å mänscha te senn egen Avbild.
Nog gatt"n väl ta reda på mat"n?
Ungfolk"ä begrep int namteng!

SYSTRARNA GRANBERG

När det var höst och kallt gick man gärna till "västerkapälla" för att värma sig. Och kanske lyssna till tungotalendet och vittnesbörd från någon nyfälst broder eller sysster.

En höst hände något oförglömligt. Systrarna Granberg kom. Två unga, söta predikanter. En formidabel frälsningsväg drog fram över Byn. Aldrig har så många unga män blivit troende som den vintern! Överlämnat sig till systrarna Granberg.....

Byn hadde två kapäll
Då Ystrå å'rā Västrå
Sysstra'n kōm ti Västrå.

Dömm va Predekannter
Å Pingstvänner
Å kōm nar i från.

Nä hä värرت höst'n å kallt
träff't' es man på Kapälla
för ti å värme sū.

Sysstra'n va bukkteli å grann
Ság'n pår om värrt'n tar ti gomm'n
å öga'n stog fögan rätt ut.

Hei'å Byn - ja pojka'n förståss-
fekk jussom na ått järrt's
Väst'r Kapälla va fullt för jämma'n.

Sysstra'n spela å vi sang
Då höggst'å vi kunn'å
Sa'rōm skull'å höre öss

N' Sten fräilst' es först kväll'n
å vill'å pront överlämn'å så ått yngsta
å få vära mi på åttermöte.

Männ Sysstra'n Granbäri va stenhål.
Döra ti fröjiderik'e värrt lässt
Unna för unna värrt vi avfallinger.

Sysstra'n Granbäri glömm'å ja allri!

DON JUAN

Gubben hade alltid varit svår efter fruntimmer. Än varre hade det blivit efter hustruns bortgång för många är sedan. Inte såg han något ut för. Han måste ha haft detta Den trots att ingen vid den här tidpunkten visste vad det var. Ung eller gammal! Vacker eller ful! Det räckte med att stava ordet kvinna, eller visa, för att gubben skulle lysa upp. Just nu handlade det om en ung fäbodpiga.....

Nog för att gubb'n va ful å tännlös.
Männ händ va'n rektige'n Gammelfrässe.
Hägå ätter allt va frunntimmer hett'å.

Kärring'a Händnsses geckk horrt för n tie är sann
så'n kän förstā hä sätt'ått ibLann för'n
"Hä å natur'n gång!" sön'n-sjaal sa.

Nu for'n å gete ätter e ung'a febojäte.
Hu va fall'e gränn sa hä va'nt svårt
förstā att gubb'n va ti så rekktit.

Männ hu va'nt na löss'n ti gubb'n!

N'lördamärä köm gubb'n ti febo'an. Hä va tyssst
sömm ti körka. Nu jövlar! - tänkt'n
öppne därå å smög iqn ti stög'n.

Täss'å börrt-ått därå ti pigkammar'n.
La ör'e mot å lydd'å. Stinnt å lännje.
Kunn'å int'å hör'e smöL innateill!

Vre ömm nykel'n å smög öpp därå
Hä va mörrt nä'n sträkkte ut händra'n
mot fröjjdebädd'n där i hárne.

Hänn värrt föga'n stel sömm n'pinna'å!
Säng' va tomm! Hä va sömm n'fått e
hank'å må källvatt'n över huvv'å!

Hu va horrt'å!

Nä'n titt'å ätter sågn två groper ti sång'å!
Nä'n la händra'n tiröm va'röm värmum än!

Hä sa'n sjaal nä'n komm frammi ti by'n!

Hänn värrt föga'n stel sömm n'pinna'å!
Säng' va tomm! Hä va sömm n'fått e
hank'å må källvatt'n över huvv'å!

Hu va horrt'å!

Nä'n titt'å ätter sågn två groper ti sång'å!
Nä'n la händra'n tiröm va'röm värmum än!

Hä sa'n sjaal nä'n komm frammi ti by'n!

KOLVEDHUGGNING

Ett vanligt arbete före och under andra världskriget var huggning av kolved. Klent gallringsvirke som lades upp i "res". Den första virkesdelens grovända lades upp på en stubbe. Den andra delen ovan på med 30-40 graders vinkel. Reset skulle vara 1,10 meter högt. Ersättningen för ett sådant -i början på 1940 talet- låg omkring en krona. Med vissa mellanrum skedde uppmätning och efter den betalning.

Värr'nt!

Mygg uta fa'n!
Risgruner å närl
KÖLvehöggnings!

Ven i körrs.

Xmara'n ut'å.
Jällid'å å gillrä
Bygg'å på kvistbulan
E'kronå å tju örsl!
Förr värrt res!
Drygg'å meter'n hög
--- å tre lång!

Matar'n. Vekil'n kömm.
Spinnndå tell!
Res'å sänk ihop å
förtjänsta försvann

Såg på vära'n.
Därrn faen skrattå!
Skrav ti boka.
-Häll int på må rá hänn'å! sa'n

Stadigt sällskap innebar lika litet förr -som idag- någon evighetsförpliktelelse. En uppslagen förloving eller stadigt sällskap sved naturligtvis i sjülen hos den "ratade". Ofta - men inte alltid - stannade det dock vid detta.....

Hänn sät på huks
där'n i näran.
Sät å get'e
på'n Allbi'n.

Dänn jävel'n
skull'å dünnj's!
På lär'å så att n'innt
hadd na jöra må a'Brita!

Hä va kallt.
Hänn frös.
Gått ta sän knäpp
börrti flässk'a.
Skär tännrå'n närl'n såg
förr dä innr's fröjda'n
sömm vederfor's n'Albin
bakå därå juss'å nu.
Tog nä åkarbraser.
Å'n jävel tell.

förr värm'en's skull.

N'Albin slänkt ut jönnom därå.
Stännd'å tell där må närdå
förr å uträtt'e nå.
Hänn tykkt'å precis hänn hördu
nånn sömm snärrk'å!

JIM-JOM

Han hette Jonsson men kallades aldrig annat än Jim-Jom.
Rättare på gamla prästgården. Han hade stora sorgsna munntascher. En tybstläten, arbetsam man som aldrig störde någon. Hans son, Adolf, arbetade och levde i det avlägsna Amerika. Med några års mellanrum kom han hem till Sverige.

Det var en stor händelse i den lilla byn.....

Hä va n'stilig'n kär. Hä så allts.
E stor'a klocktjajj'a tä na gulb.
Nånn så "Hä ä gdil rätt i jönnom!".
Hä så's n'Adolf höll's må BISS-NISS!

Atter na vekker for'n Adolf i jänn.

N'Jimm-Jomm värrt ennsamm'n å
sät sömm vanlitt på timmerläss's a
å Hummsång för så schål.

N'Jimm-Jomm va röttar
där'ne Prästbol'dy.
Lit'n å krok'n mä'n
stor'n, yvig'n munntasch.

Sät allti'n å Hummsång
på timmerläss's a.
Nå'n Jimm-Jomm värrt tyst
då stännd'a häst'n å.

Vår ännat är likksömm växt'a
n'Jimm-Jomm nä tömm på lång'åda.
Mässt all'a ville tåla mä'n å
hadd'a n'massa fräger ti'n.

N'Adolf, pojik'n hännse's
va på väg från Amerikat
dit hänn hadd'a flött'a
för mång'e, mång'e är sän'n.

Hä va mång'a sömm jord's så uran
ti'n Jimm-Jomm å a'Edla
förti få si Amrekanar'n.
På si hörri n'tokk'n en såg ut.

Atter na vekker for'n Adolf i jänn.

N'Jimm-Jomm värrt ennsamm'n å
sät sömm vanlitt på timmerläss's a
å Hummsång för så schål.

På by'n hadd'a man na å täl'a öm
långt främm'över mörk'å hösst'n.
Unn'a för unn'a växxt'a n'Adolf
å värt störr'a å störr'a.

A'Edla hann'lä sömm vanlitt på köpp'ra.

N'Jimm-Jomm hölls där'i joL'a å där'nä skojj'n.

N'Adolf blekn'a börrt åtter vekka'n geckk.

Männ ömm'n par är va nä dagg's i' jänn!

SLAKTAR'N

Slaktar-Erik var en storvuxen man med kroppskrafter utöver det vanliga. Han lyfte ett fotogenfat från marken och upp på ett lastbilsflak i en rörelse! De tunga djurkropparna hanterade han utan synbart besvär. Jag har aldrig sett hans like. Han bodde tillsammans med sin mor Märta (min gammelmormor) och systern Signe som var stikkarska. Redan i unga år frilist och pingstvän. Körde omkring med en liten Chevrolet lastbil som skulle ha fått en funktionär vid Bilbesiktningen att bryta samman.....

Hånn va STOR å STÄRK å
frälliåt å Pingstvän.
Hadd' n gammal'n Chevrolet
lässbil mä körrt fläk.

på hösst'an, ti mörkrå, holl'n
n'Focus-fikklämp'å ut' a bildåd.
Rätt'å lys'å funnjere int'å å int'å
na ann'g häll'r för dänn del'n.

Bakk' n opp ti gal'n va brått.
Snönn. Dålig'e däkk förståss. Spånn.
Slaktar'n värrt tvärsint. Höfft'å ur.
Mummel'å för så schaaL Unnes va?

Bånn'då ne lämm'n på längsiå å håsså
ox' n ått kånt'n. Ti rått lag'å.
En skank på vanner sia ömm huvv'å.
Jämkä tell bôL'a. Å gekk!

Tongt var'å, Slakktar'n pusst'å männ gekk.
Ox'ås'å va fae'n i måq e full'a bôL'a.
Männ hä'n föld'n mi öpp å inn jönnom
dård ti källar'n å öpp på kötkrok'n.

Hånnra'n hånnses va sömm dässlock'å.
Lung'ån gått ha rymm't kubbikmeter'n.
Nå n samm dår ne väkkesjönn nä vi hadde
tjära båt'n va hålvä kropp'n öv'a vatt'å.

Hå va'n vällsåmm n'kär Slakktar'n!

HINGSTEN

En bra häst höjde ägarens anseende. Han blev någon att räkna med. En som det talades om. Man får komma ihåg att allt kretsade kring skog, skogsarbete och skogskörsor vid den tid vi talar om här. Oskar hade en bra och folkelak häst.....

Hingst'n gekk ut'a bärfaen.
Ti djup'n snö å må
vällsamm'å läss.
N'Oskar på sid ömm.

Hånn va folkelakk.
Hingst'n.
Å tåld'å ingen
utom n'Oskar.

Folk'å told's
knafft titt'å ått'n.
Hingstfae'n
föga'n mörr'å!

La ör'a'n bakätt'r huvv'å.
Uga'n sprutt'å ellen.
Hova'n rev där'ne grus'å.
N'Oskar bär'a skratt'å.

N'Oskar schaålv
va lit'n å ful.
När'n kömm må hingst'n
va'n sömm n'Kung!

HARJAKTEN

N'Bärrtil
flög sömm n'skinnläpp
jönnom näran
oppöver bårg'å

ja åtter

N'Knutta', humn, råld'å yst'a för må!

Järrt'å bullt'å.
Hå väst'å å pep
å vissla'
ti brösst'å

ja gått stänn'å

Drev'å kömm rått mot må!

Sät på huk.
Uga'n glödd'å börrt'i näran.
Arrschl'å på hårjävel'n! PANG!
Där ne'n Bärrtil

sömm häjjd'å ått'må

ått hä va klart!

HILDING

Hilding var en hedersman och krumelur av stora mått om vilken många historier var i svang. Rätt eller orätt förknippades han med en del olaga ålgjakter - trots att han bara fällts för en. En sen höstkväll blev han frälst. De vittnesbörd han så småningom gav var små under av jordnära klarsyn. Geväret -"tolvā"- la han aldrig helt undan. Jag är övertygad om att vår Herre log och nickade.....

Kann dinn'res hörr hän hä nä där i himmel'n?
Vä kann n'ha för slag ti Muskedunder?
För no jett hän gå kring å spär'a åLj
ti Saligheten's gröna lunn'er?

Män int te gämmelvåmmaL'n äller näbbskor.
Nä fotssi dräkt ti skta himmelsiden.
Männ kann ej sjöng å Lilla Lisa mer
sömm far hän gjorrt i Linden

N'Hillding frälst's sent om höst'n
när Norda'n ve'n i knut å vrå,
te Bönehus å geckk allt fler
i dinnra'n utan att förstå.

Herr kann'å dett'å över huvv'å henn'å?
N'Hillding kunn'å int'å vära klok!
Männ allt blev klart å uppenbart
nä'n Hillding läst'å Skrift'ns Bok.

Hä värrt så klart å fall'å ty-litt
nä'n Hillding värnå öss för Glömskan's hav.
För hä va djuff't. Ja fall'å djuppt.
Där mängen Synda'r fått si grav.

* Omöjligt kann ja nånn gång glömm'å
N'Hilldings sång ömm Lilla Lisa.
Hän sang'n offt'å inn'a Frälsning'a.
Hä vä e fräkk å skämtlös visa.

DEN SOM VANTAR

Drängar och pigor hade långa, hårda arbetsdagar. Nöjena var få. Ledigheten likaså. Men ibland kunde sådana saker kompenseras om tycke, så att säga, uppstod på gården. Mellan dräng och pigal då fanns alltid möjlighet till någon stund.....

Där'ne dräninkammars hälmoorrk'r
vä'n Jonk'ä väntane's på a'Gulli
sömm hadd'ä läv'ä n'Jonk'ä å
kömma åtter mjölkning'a.

N'Jonk'ä va sömm förbytt sann
a'Gulli kömm ti gäl n sömm pig'ä
åtter a'Kajjsa-Stina då ratsstyttj'ä
sömm allrin' släppt'ä te ått'n Jonk'ä.

E präktli'ä prill'ä mold'ä unner läpp'n
å'n Jonk'ä svälljd'ä å smäkk'ä sa hä
hörd's rönnit hele dräninkammarn'.
"Vafför kömm'a allri nånn gång?"

Sol'a geckk ne båkå Stor-bärge
nå a Gulli änntlig'n varrt klar
må flängs'ä å grisa'n å kömm
tjytt'enes vässt'ått dräninkammarn'.

Hu tvek'a e litt'a stånn uta tell.
Mann så ság a så rönt inn'a hu öppna därå
å slänk inn ti'n Jonk'ä.
Å nu få'nt vi vära må na längn'r!

DEN ANGERFULLE

När han fick veta att han skulle bli far svek honom medet. En vek, drömande bondrang vars kärlek egentligen tillhörde fiolen. En bytesaffär med en äldre bröder räddade situationen. Men den räddade inte honom. En tid senare begick han självmord.....

Hann spelat'ä fiol som n'Gud
när'n fått så nä super.

Va blyg å vek å
ing'n rekkti'n kär.

Varr't dränij där'nå
n'bonn'ä börrt'i byn.

Hadd'ä hop å må e pig'ä
länger yst i gäl'a'n.

Fäll'ä ångsli'n nå
hu värt på syt'n.

Jord'ä n'affär må
illst'ä broer'n senn.

Hann feckk fässmö'a
----- å färskäp'ä.

Sjål feckk n' n'sykel
må ballongdäkk.

Hann kömm allri'n rekktit över affär'n.
Tog liv'ä tå så långt båkñätter.

VÄXLAR

Behövde den fattige förnya handlade det om avbetalning.
Växlar. Det fanns alltid någon välbeställd som stod
medel till förfogande. Givetvis mot hög ränta och lämp-
lig -för långivaren- amorteringstid.

Det behövdes inte mycket för att låntagaren skulle hamna
i svårigheter. En snörik vinter kunde räcka. Förtjänsten
räckte kanske bara till det allra nödvändigaste.

Då kom långivaren. I behov av omedelbara pengar. Pengar
som inte fanns. Enkelt kunde nu ett helt torp övergå i
annans ägo.....

Hå jätvelas mässt helle vinter'n.
Båsvägarn blåst' i jähn åtter sön.
N'ommars, kärring'a å all's bän'a
feckk slitr'ä mässt för asset.

Nä'n Ommar väl betaLt Hånnlär'n
va'nt å na mång'e örা kvär!
Åtter fler'ä veckker's årbet.
----- Då kömm n'Stor-Nils.

Gått ha panninga'n jusst nul.
Brebent å stor. Tömlinga'n ti
ärmhöj'a. Päminn'ts n'ommars ömm
att n'gått jär'a rätt förr så.

N'ommars hadd'å nä fall'ä svart.
Gått skaff'å sät n'ny'n hässt
förr te klärfä Konntrakt'ä
mä STOR-BOLAG'X.

Gammel'n hadd'å bärä läggt å.
N'märä nd'n Ommar kömm ti ställ'ä
läg häst'n dö å schääl
där'ne spilt'a si.

N'Stor-Nils jalpt'n må panninger.
Trehunnr'ä rekksdaler mot
n'växxel må go'a ränte.
För n'Stor-Nils förståss.

N'ommars glet sömm e djur.
Kändå gått kärring'a å onga'n
jalp'n mässt vær da mä å
sköt'å snön å dra fråmm.

TJÄRBRÄNNAREN

Tjärbrännning var ett sätt att tjäna några kronor. Av gamla furustubbar klövs tjärved. I en grop eller dal (tjärdal) byggde man i princip upp en liten mila. Botten kläddes med näver som ledde tjäran via en ränna ner i tunnor. Själva kolningen kunde ta 3-5 dygn beroende på tjärdalens storlek. ungefärligt mätt. 6-8 kubikmeter tjärdalar var vanliga

Tjär-Fredrik mätta så tillrättå
unner gäphyttå tak å.
Skär e tjokkå skitå flässk
å sLog åtter n' närgång'n n'mygg.

Mitt i töggå gisp'n å säng
börrt ått tjärdal'n där
tjär'a flöt värm å tunn
ti läggkärlå hånn ställt ut.

Nu behövda intå vära ängsli'n
å hä va mässt färdivåkå mä
n'hånn tjärdal'n sön jeddå
bra må tjär-pänner.

Hånn värrt föga'n trött tå å
räknå har myttå hå blev.
Mann hå å kLart. Hånnlår'n
skullå ha sett å.

Hå'nt gött å räk'n nän hå
väkå å trött sön n'Tjär-Fredrik
Rätt sön hå vä sön'n på gränriså.
Mann hå jordå int na n'hånn gäng'a.

KÄRLTOKIG

Att vara karltokig -otrogen- är inget nytt påfund. Det fanns allt förr också. Likaså FRUNIMMERSTOKIG. I min ungdom var det kanske inte lika legitimt som idag. Men som sagt. Phenomenet förekom.....

A'Hulda va i å för säng gifft
- männ unndå vann't a gifft.
Öga'n KLÄTTSCHÅ å blinnkå
så forrt n'kär va nära na

Kär'n hennes - ja rätte kär'n
hölls mässt hemmå på gårtn.
A'Hulda i lag må a' Beda
flänngdå rönn på dännsbånan

"A'Hulda å fällå stor å gränn
å ta gärna tellfällå i flykt'at!"
sa'n qube där'ne gränbyn sön
sät å pokkulere över n'käsk.

A tellfällå fädds å gött ömm
Hu vän't så nogräknå häller männ
tykktes allti'n våra törstig
ännschönt hä va gött ömm brönnar

Många år senare möttes vi på
dansbanan en midsommarafton
Några år över sextio var Hulda
" männ öga'n KLÄTTSCHÅ å blinnkå!"
Hon berättade för mig om Mallorca
Om hennes och Bedas resor dit
"A du känner je dig Jävulen på att vi
lever livet!" anförtrodde hon mig

RICHARD

Omtalad för sina tjuvskytter- och fruntimmershistorier.
 Sin lite svajiga gång till tröts rörde han sig ljudlöst
 i de djupa skogarna. Visade sig bara när han själv ville.
 Och det var inte ofta. Jag hade turen att möta honom en
 sommarkväll på Byxmyren vid hörtronplockning....

Hå språkā tell
 ne' a bäckk' n.
 Ja ständnd' ä
 å lyssn' d.
 Hå kömm nannteng.
 Nå grått.
 Stog bléckställ
 å vánt' a.
 Hå va'n kär
 sōmm kömm.

N'Rikkhard
 Svårthår' d
 unner kåpps' n
 sprete
 ått all' s håll' a.
 Brunög' a spel'e.

Hitt'e na?
 Na ener!
 Värr'nt sōm fäen!
 Nå kaffe?
 Jovisst!

Lett' d oss n'fetvestöbb' d
 Åtter kaff'e
 smög n'iväg västöver
 mot Gåmmelboån.

VED

Alla vi som är uppväxta på landsbygden är väl förtrogna med begreppet ved och alla dess olika faser. I vart fall om vi är födda före 1950-talet. Om det var naturligt för flickor att hjälpa till med olika hushållsgörmål var det lika naturligt för pojkar att ägna sig åt ved. Massor med ved.

Inte minst gällde detta byskolans vedslukande gjutjärnsmonster som mättdes av skolpojkar. En vecka var.....

VE'N va sōmm e gissel.
 Ingen släpp unna.
 Långt före småskola bördå nä.
 Te bärä inn. Körä på körä.
 Unna för unna.

Fäll' d
 Kvist' d
 Kämp
 Dra hop ti res
 Kör' d hemm
 Kämp mä bågästig' a
 Klyv' d mä yx' a
 Lätt å törrik
 Bärä inn ti vebo' a
 Tråva, tråva, tråva....

Jära rennt på vebakk' n
 Bärä inn hejd winter' n.
 Värrst vä skola
 Hä geckk bånn' d mäg tre korg' r
 vår gång ti n'dånn svärtkamin.

Nässt är börrd' d nä i jäm!

TJÄDERSKYTE

De gamla jägarna hade en inbyggd känsla för jaktvärd.
 Det kan synas underligt att säga det när man samtidigt
 nödgas konstatera att tjuvskytte inte var ovanligt. Men
 det går att förklara:
 Att skjuta en tjäder på spel hörde till ens uppostran.
 Att bli vuxen. Men - och det var viktigt- inget skjutande
 förrän tjäderspelet i stort sett var över och parningen
 säkerställd. Gubbarna visste att skogens skafferi stän-
 digt måste ha påfyllning.....

Himmel'n va grå
 å hä storm'å föga'n
 sönn' a Abbörrtjärn' a.

Vi hadde'å hörtt n'tupp
 sömm slog nä bLinnspel
 lit'å väst' a ömm öss.

Tupp'n va illvar
 så hä vill'ånt bli
 na rekktit'å spel'å.
 Skär nav'å emella'att
 männ hä va'nt gött å höre
 na ti störm'n.

Vinn tog tag ti grenan
 å däns'å mä'röm
 att all'å höll.
 Hé va'nt na bra var
 - männ så var'å int na
 ann'å folk ut'å häller.

Färrsgubb'n hörd'n tykkt'å
 så hänn smög i väg å
 försyann horrti mörkr'å.
 Ja vårt kvärt ja oppäter
 na gammelgränder. Fögan
 löss'n å gä ti ell'n.

Rätt sömm hä å si ja faen dänn!
 Pår gränkvist mot nättihimmel'n!
 Gånes framm å åter!
 Knäftta na gånger å brätt'å
 så männ int na spel.
 Hann vann't na rekktitt häggå.

Ja titt'å fäll e tag männ sa
 smög ja opp säxmillimeter'n
 å föld'å män där hänn geckk.
 Så sätt'å ja korn'å fråmm' ömm'n
 å vänta på'n. Att hänn skull'å
 kliv'å ti nä. Å hä jord'n.

Hann stuila bökk direkt ne hänn!
 Ja hänn int jär' a na mer förr'n
 ja hörd'å röst' a tá färrgubb'n
 " Va faen kömm' n dänn ifrån?"
 Tupp'n hadd'å föll'å ne på
 föttra'n ått'n. Unner gråntå.

Hann hörd'å litt'å illis å ti
 blåsvärz värrt å värrd å
 lokalisera' tupp'n.
 Ja minns att ja va fölli'å
 käret. Kunn'å väl ha vör'å
 n'fjorrtan är kannsk'å.

EN ANNORLUNDA BARPLOCKNING

Det låg status i att plocka mycket hjortron. I synnerhet är med liten tillgång på bär. En flicka i byn hade blivit lovad att få följa med en fjällbo till några avsides belägna myrar där han utmålat ett hjortronens paradis. Det var bara ett villkor förstass.....

Hann läsa båt'n å sköt ut från länna.

Hu hadd' s kömm' ä ändå! Ditt' s båtlönnings'n
sömm dömm hadd' s kömm' ä överens ömm.
Ä n'könt bar a på sömm gatt rymm' ä mer'n
kubbikmeter'n. Starrst'n hann sitti!

Hu hadd' s frägg't n'i lördas på Banan ömm
hann hadd' s na bra snötermyr nar på.
Hann hadd' s dre' s tell nanneng i hässtväg.
Att hä bär va å dra könnt'n över myr'a!
Då värrt a' alin'deles sömm tokig rakt.

Hu visst' s å spela på rätt' s stränng'an.
Visst' s att hann hadd' s e gött'e ög' ä tia
ännschönt hann allri hått nanneng för' s!
Männ åtter sömm hann int' ä tykkt' es vära häga
så läva na'n na mer ann å häll' s hann' a!

Männ hä vann' t fråg'an ömm na försöktt int.
A nä! Nog visst'männ hörr pojka'n va no!
Släfft'n tell varr' nt dömm så nödig sinn ä!
Hu skull' s sage tell ått n'därne båt'n
nä hu kunn' ä tänk' s å qå ått länna' a!

Han sät'n nu. Toldes knafft si på'a. Ann
minner säg'e na. Hann säg förbi a på e grän
långt båkä tell. Jälld' s å ro rätt fram.
Vätt' nä steg där'nä båt'n. Hä geckk snart öv'a
lägsskon'a. Hu börred's på å bli längslin'.

Ti slut kunnä na int hällä sá länner
- Snälls däg, sa a, nu sätt vi ått länna!
Hann pämintä va hä betyddä för nanneng
- Hä å fäll i alla fall bätter ann å dö!
sa a mä halvå båt'n full mä vätt'n

Hann skröt fälls ömm n'dänn snöterresa
Å hörr hu haddäbett'n ått länna. A sá
knep'n hop enä ögä nä'n tåltä ömm att
bött'n tapp'n hadd'n tes ur inna hu komm.
Männ hann tåltä ömm att hu haddä könnt'n
full i snött'r nä hu for hemm.

Xnn jännta dä? Va sa hu? Hu bärä skratta
nä historia kömmä på tal å sa
- Hä vet fall alia va'n dänn känna 18gä!

Männ hu haddä na förbannat mä snöter dä Årä!

STENHUGGARE

Min morfar var stenhuggare. Han kom till Linden i början på seklet. Med Ångbåten Indalen. Han kom från jobb vid sägverken där han hört att några bönder i Boda behövde stenhuggare för att bygga källare. Som han varlös och ledig, och inte trivdes i industrien, packade han sina få ägodelar och gav sig iväg.

Som barn fick jag ibland följa honom när han skulle utföra något litet stenjobb. De stora stenarbetena fanns inte längre. De hade ersatts med betong och mursten. För övrigt var mest alla gamla stenhuggare ofärdiga och utsiltna efter ett hårt, kallt och dammigt yrkesliv.

Morfar var omåttöigt stolt över sitt yrke. Stenhuggare. Och berättade mer än gärna.....

N'jätt ha ög'-ä för sten!
Kunna si på yta att'n å rätt!
IbLann jätt'n slå på'n. Å lyssnå.
Hör'-ä Att n'intå å schöl!

N'stenhöggar uta ögå å örä stå så slätt!

Mä bröstar'n joLä vi ånsättningsa.
Hä å vikkrit ti ha'n bra VännaR
Annschönt ömm vi bytti å värann
Å nä tōngsämmti släggä.

Hä dög int mi nånn latkar ti släggä å!
IbLann jätt'n ta börtt borrhorr't'n
mä vatt'n. Då sätt'n e borrhutta på
borrrn sa'nt hä skytta så förbannat.
Vi gått ne drygt hälvi sten mä höLä

Vi gått ånnvändt mässt helä borrhängen!

Ja hä förställs. Bröstar'n å Rymmar'n å
Rymmar'n sömm va mer utsmydd å
sömm n'slog ne du sist'å förr å
få'n sprekkanvissning i höle.

Hä va mytt'ja å tanke på mä borrhning'å!

Läddning'a gätt'n jära schääl
Förrst va nä ti törk'-ä ur höL'å
Så bra mä papper i bött'n å
övanpå drygt hälvi höL'å mä krut
Å så mera papper å na'n Skolsten!

Ja n'fekk ju int glömm'å stubin
Å hä skull'å vär'a döbbel.
Sänn va nä bär'a ti å råte "Ell
i bärj'fai" å så tånn'å på
Å så hadd'n spräkk't ut förrst'å blokk'å!

På hä ritt'n ut stenan n'skull'å ha
Mä tie sentimet'r emell'a bärä'n opp
kilhöL sömm va tie jup. Nä va säg ja?
Hä va tjugefåmm emell'a vår höL
Va sten lång gatt'n ha'n Spräkksöm å!

N'satt'å ne en par Kilblekk i vår höL

Å mell'a dömm 'n kil. Sänn tog'n rätt'å
borrslägg'å å slog väkkert på vår kil
N'behövd'å int slå na mång'å slag å

Sänn va nä bär'a te å börj'å ömm mä näst'å!

DAGSVERKEN

"Våranna", "Slättanna", "Påranна" och "Skölanна" ökade drastiskt behovet av dagsverkskarlar och -kvinnor. Det räckte inte med bara pigor och drängar. Behovet var så stort att även vi skolbarn fick ledigt för att delta. "Pärlov" var efterlängtat. En extra "ledighet": För att inte tala om förtjänsten! I bästa fall en stor blank enkrona! För en dags arbete. De vuxna fick 5-6 kronor.

Na kärer hadd'a vör's ut's tidigare
Å dre'a opp parshalk'an sömm
va frös'n å stemmig. Hä va kallt
ömm hännra'n inn'a n'hadd'a kömm'å
igång na rekktit.

Vår å en va utrust'å må e pärrräv
å na hinkar äller n'spänn sömm n'
tömm'd'a ti tönnssäkk'r ätter söm
hä värrt fullt. Bonn schaal last'å
ti stalpkärr'a å tjörd'a ti pärkällar'n.

Vi kunn'å vära n'famm -sdx styttj'n
sömm ställd'a opp bre mö værann å hadd'å
två färer vår. Nann vox'n kunn'å ha tre.
Sänn va nä bär'a te å följ'a mä'röm
Hä skull'å ha sitt na ut å vörrt'a ätter!

Bönnra'n hadd'å go'en mat å tätt på.
Frukost! Förmeddaskaff'å! Medd'a! Xter-
meddaskaffe! Aftval! N'behövd'a allri'n
vär'a höngrí. Männ snål va'röm. Nå stora'n
fekk fämm kroner fekk vi små en kron'å!

Lika lön för samm'a ärbet var'nt oppfonnet då!

URKRAFT

Han var stor. Inte med moderna mätt mätt dvs. bredaxlad och smalhöftad. Nej han var starkt växt "rönväxt" som det uttrycktes. Lite sluttande axlar, rund överkrop, kort rygg och armar. Den typen av män om vilka det ofta berättades märkliga krafttag från skog, jord och flottning.

Hans ensa hand motsvarade båda mina. Lagda intill varandra. Uttrycket "Händer som dasslock" klarlades för mig i samma ögonblick jag såg hans händer.....

Hännra'n va sömm spinnnd'r.
Nå stor'å iden'å ener.

Dömm rörd'å sä stup i ett.
Töld'å int'å å vär'a still.

Ja tro hänn ha kunn'a klämnt
vattn'å börrt' i'n grästen.

Ja vet allri att hänn slogg s.
Hä behövd's likksom int'å.

Hörr full dömm hänn va. Å morrsk.
Nykktr'å dömm tell nä röm såg hännra'n!

Hä fanns int'å e fruntimm'r sömm kunn'å
ta e blomm'å så mjukt sömm hänn!

AXEL X 5

Det var flera som hette Axel. De fem jag tänker på har alla det gemensamt att de förblev Liden trogna i stort sett under hela sitt liv. Var och en var på sitt sätt något av en särpling. Avvikande utan någon negativ ton. Avvikande på så sätt att jag lätt kommer ihåg dom. Dom var en del av mitt gamla Liden.....

Först'n va lug'n å tjökk å trygg.
HÖLL's där'nä tömmning'å ömm vinter'n
å vä Sätter ti notlag'å ömm sömmar'n.
Å'n känd'n ut'a å inna
Sa'nt näjj ti nänn kask å tykkt'å
fäll'å ömm å spel'a ramm's.

N'änne'n kömm so ifrin unner timmerti'n
å va'n pojik'å ått'n repslagar på by'n.
Hadd'å na ströjobb å Hänka så främm
mä tell's Kristi'n kömm'å dán hÖLL
ti all'å kuponga'n ti sokkna. Hänn va
mässt häga tell å spel'a teat'r.

Tredj'n sa's ha stee rönn na välsämt
ti öngdömsår'a. Männ så värrt'n frällist.
Å Preddikant därr på vässt'r kapäll'å. Nå
hann römmster'å ömm Satan å Hällvet'å kröp
å foga'n kall'å kärer oppåtter rygg'ni
Hänn skrädd'å int ola för å fräls'å oss!

Fjärd'n vä saktmodi å toki'n ti häst'an
Komm'å allti'n må na klurighet'r sömm'n
ofta börrd'å mä " Säntå ömm hä int'å..."
Nå rekktit'å ärriet vet ja allri hänn hatt
männ hänn ha lev'a ännschönt hä ha fattas
mykk'å sömm du å ja behöv'å för ti vär'a nöjjd

Fämt h fä ja int na rekktit grepp ömm.
Hänn likksömm rinn ur hännran ått må!
Männ hänn va däntös! Hökk'å hä jälld'å
na ärriet äller na jänter äller na ann'å.
Hänn va ängsli"ni toldes allri nänteng!
Hänn fånns,männ ländå fånns'n int'å!

SOL OCH VÄR

Sol och vårare är ingen ny företeelse. De har förekommit i alla tider. I olika skephader. Naturligtvis har även Liden hemsköts av fenomenet.....

Kär'n va dö. Nu sätta där
män hoper bän. Små allihop.
Näfin'n galj å jol å skog
män uta nänn kär.

N'dagkär nefrän värlka slog
lovan rönnnt ännka sömm värrt
nå tell så över öppvaktninga.
Hu föll sömm e furd över unna!

Olyckskörpan kräks ömm att hu
snart skulle vära bläkk. Män hä
bryddä nä intt. Hu va bliinn å toki
sömm n'spelgal'n tjädertupp.

Xtter na är tog å slut. Kär'n va
skrev'n förr allt. Änka fekk påkki
hop å je si väg från sett. Hu egd'a
intt nänteng nu ä. Knäfft klän'a.

N'kann tykki att kärringa va naiv.
Xiller att kär'n vä'n satans skojjar'a.
Män hä änn't lönnt å sett å dömm'j.
Hä värrt sömm hä värrt å sömm hä å.

BJÖRN

Björn har funnits åtminstone under 40 år i Liden. Till en början mer tillfälligt men efterhand mer stadigvarande. Idag övervintrar björn och även någon unge föds. Då björnen rör sig över stora områden förstas med Liden i detta sammanhang delar också av omkringliggande socknar. Det är spännande att se spåren av den lurvige jägarens framfart.....

Såg först klösmärk'a
opp åtter e tie tömms gran.

Hä va förrskt!

Sänn'e mörtuv'å
mäe storrt'e höl ti

Härtuss'r
smägrener över änn'å
å spänntag ti mösa'n.
Hä hadde vör'å
e jävla bråk där ti mårän.

Bak'a na risqråner läg'a.
E äljeko halv öpet'n
å lukt'å fae'n.
Rev'n tå'n bjär'n.

Kannse på sisst skir'a?

KLOCKARBÖSSAN

För drygt fyrtio år sedan var begreppet repeterstudsare ett okänt begrepp. Atminstone i vårt jaktag. Någon enstaka "tolvåsju" förekom men många hade enbart siatborratt med rundkulor. En av dom var jag. När därför en möjlighet yrpfade sig att få jaga med en rakräfflad tjugoåtta.....

N'Allivar löva län ömm ja
kunna finna ijänn a.
Klökkarböss!

Hä va snart åljjäktta
å ja hadda båra döbbel'n
sxta'n Bälligar'n.

Hä vä sömm sägt e aber.
Böss va börrtlånt för
mångå, mångå är sär'n
å'n Allivar visst'nt värrt.
Mann ömm ja fann a då va å mi
förr n'hånn åljjäkt'n.

Ja skö'nt trötte ut e mä
höj ja fann å. Männ e känna je e
fæ'n på ått hä geckk forrt!
Åtter nä dagar höll ja na ti fämnn!
Fanns ikke e jänta sömm ja bytt
tell ti dä fämmtägg.

Hu va Töng å Läng å Rössstig!
• Fättas nä built'r här å var.
Mann rakräflä va nä å jord tå
smie'n Larsson i Boda. Hä skulle
ha vör'd e as ti alljeböss. Åtter
vä'n Klökkar-Allvar visstä.

Sax papphyller å e tjugefyra kultång!
Krut' fekk ja tå morrfär'n -
Stenhöggar'n inna levärk'n kömmnå.
Nä built'r skaffta ja ur n-
gummål Remmengtonnar så hu höll hop.
Nu va'r'd båra två dagar kvär.

Hä va bestämmt att ett skött gatt pröves
Int så myttje förr ti si hörr böss'a
geckk utt'a förr å si ömm hu höll.
Att hu geckk hä visste vi. Klöckkar'n
schaal hadd'ju saggt att hä va e as
ti åljeböss'. Tolv aljer åtter'!

Ladd'å styft mätt må krut. Förläddning'a
va na tuus'r hörti Evanjeli Härold.
Int'å förr nann övertro uta för att
hä fanns te pass. Mormor'a premuner'a
på'n. Böss'a knöt's fasst ti'n gömmeL-
hågå mä e snör'å från avtryckkar'n.

Na plåtbörrk'r'n tie meter främmätell.
Stog bakå'n tall mä e snöre te avtrykkar'n.
BOOOOOOM!!!! En sjuhållvete's smålli!
Hä va sömm'e kanonkul'å hadd'å slée'e
ne ti börrka'n! Titt'å lännj'å på för-
ödels'at Hä va e as ti åljeböss'å!

Hä va sist daft på alljakk'ta. Int'å'n
klöv hadd'å vi sitt aller fätt. Däremot
myttj'å skojj ömm Klökkar böss'a. Hu såg ju
nannteng ut å! Nu sät ja mä bössa öppätter
e surhöL västa Nyboa'n. Unn'a på e pass där
ing'n ålj gatt förut. Hä va säkrest sa man.

Trot'ndu på faen! N'åLjox'å kömm'å drulånes
Att mä! A Klökkarböss! Ja sätt'å öpp allt ja
told's å klämd'å tell. BOOOOOM!!!! Hä värرت
svärrt tå krutrök'n å vitt främmövr myra tå
Härold'n. Såg ikke ett skit främm's tell! Nå
hä värrt dan ijänn såg ja oxx'n. Stendö!

Hä vä e as te åljeböss'a. Klökkar böss'a!

LATASTE KARLEN

Samtalet kretsade kring karlar. Lata karlar. Den ene varre än den andre. En av kvinnorna visste berätta för sina sysstrar att NN var den lataste karl hon traffat på under sitt arbete i olika gårdar.....

N'Sakkri's jett fäll vär'a värirst.
Hann å så jävla lat att när'n
legg må må ånt hä pass'å rekkitit
ids'n int'å flött'å si schaal
ut'a jett be mäg
- Jänkk'a rå litt'å ått si:a!

ETT VÄRLDSREKORD

Ja det vill säga att det finns inga världsrekord noterade just i denna gren. Så vitt jag vet har det heller aldrig förekommit någon tävling. Men om det skulle ha förekommit tävlingar och noterats världsrekord då sattes ett sådant i Svartibodarna för många år sedan.....+

Hä steg å sänk ömm vär'ån.
IbLånn likksömm knörr'å nä
tell så inn'a hä fortsätt'å.
N'svölt'n n'räv mi all'å fyr'å
tass'ån i klämm ti e klyvbråd'å
känn ha let'e på de vis'å.

IbLånn vekt sömm e småbåns skri.
IbLånn groft sömm'n sångbas.
Annschööt' ömm hä leet på olik'å
vis'å va'nt nägn mellodi ti nä.
Å jusst sömm hä höll på å fall'å
ihop sa tog å ömm ijänn. I repris.

(Jänkk'a = Flytta)

Ti mörrikr'å hörd'es e ilskena röst
- Tysst förr schalva hälivet'å!
Åtter sömm komm'å nä fler å fler
- SLäng pän e skop'å vätt'n!
- Vänn opp därå på vi gav'L!
- Kässt ut qubbjävel'n!

N'end'n sömm int'å skrek na
va qubbjävel'n schaalv. Hann sôv.
Å fes!

EN JAKTEPISOD

En morgon för omkring fyrtio år sedan jagade vi hare vid Lill Skälsjötjärn. Ernst Lindh, min far och jag. Där räkade vi näst intill i gräsl-far och jag- om vem som skjöt haren....

Härān komm'a sömm'n raket
jönnom näran sönn'a ell'n.
Ja öpp mi Bällgar'n å skötl!
Mitt i språng'å! Hånn stendöd'å!

Vi va yst'a Byboa'n. På knul'n
ne'a Lill-Schäälätjärn'a.
Hä va tidit ömm'n märd n frösst'a
bet ti hännar å fötter.

N'Ernst å Färrsa'n å så ja
Hadd'å jorrt öss'n ell'ti'n
fetvestöbb'å mäns hunn höll
på nystrå ut e nätrajj där i stå å.

Xter'n tjuge minuter va nä dagg's
Hunn råldå. Häran på ben'a.
Först ysstövr å sann ne för
mot Nordān å Skrytbäkkān.

Där värrt'n dukkti'n taff't
Annschönt stövar'n - n'Häjjo
va rena dössklok'å va nä
lövfalli's, törrt å häljag'å

Rätt sömm hä va läsä-nä ijann
å drev'å komm'a stakarakt öpp
mot ell'n där vi sät mi värssinn
käffeköpp ti nävara'n.

Färrsa'n hånn'n fämmta'n met'r
ysst'a ell'n å ja'n tjuge västa
för. N'Ernst sät kvär å titträ
utöv'r. Hunn va nära'n nu!

TJUVSKYTTÉ

Det hände att någon slaktplats efter en tjuvskjuten låg upptäcktes. En anmäljan kunde ske trots att köttet redan var i tryggt förvar. Landsfiskal och Fjärdingsman undersökte och frågade. Ingen visste något. Så var det alltid. Ingen hade heller tid eller möjlighet att delta i något letande. Ont i ryggen! Ont i knäna! Huvudvärk! Kramporna var många.......

När Hubert fann en nyskjuten låg tycker man att Landsfiskal och Fjärdingsman skulle vara nära förvarna.....

N'Hubert hadd'å komm'å på
n'tjyväsköt'n n'äljoxx'å väst'å
Lamyr'å när'n nöppt'å linngon'å.

Hann låg å spänndå oppäter e
närägrår'n -allj'n- nä'n Hubert
nära på stöp ti'n. As'å dänn!

N'Hubert va'n rekorderlin' kär
sömm visst's va'n hadd'å te jär'a.
Gå ött by's å ring'å äfter Lännfiskal'n.

Hann bodd'å ner i Indål. Höll's mä nä
änn'å nä'n Hubert ringde männ leet att
én skull'å vär'a där ömm'n tre timmer.

Hä stämmd'å bra hä. Nä Lännfiskal'n,
Fjärmän n'äm Hubert kömm' främm
ått äljox'n väst'å Lamyr'å

Ja allj'n va förståss int'å där.
Männ skänka'n, tärrmän'n, hu'a
Å na härta's'r fäns kvär

N'Hubert hadd'å e Hällvet'å ömm
dänn höst'n. Hadd'å n'sitt döllj'n
sömm låg öv'a Stinus's hagđan?

OSAMS

Det rädde djup osämja mellan Byns och Prästbolets notlag. Man anklagade varandra för att inte respektera gränser och för avsiktligt störa fisket. Det hade gått länge. En dag möttes Sven och Olle -som tillhörde vardera laget- vid bersän invid Tinghuset. En hetlig diskussion utbröt.

N'Svänn å'n Olla träff'å
ne' a Tingshus'å Å rök i hop.
Hä va nannteng ömm not'å.
Nå bråk milla Byara'n å
Prästbolara'n väst'å tell.

N'Svänn va öng å fallrä het.
N'olla säkig å mängolig.
Hä kunn'å bär'å slut'å
på ett sätt. Å jol'å nä å.

N'Svänn jedd'å n'olla'n
jävla smålli på hak'å sa'n
stog på ör'a ti bränässla'n.
Hä va färdidesskuter'å.
För'r'n hänn gäng'å.

GAMMELKATTEN ÅT OLLE

Det var en hisklig katt. Stor och ful. Ett halvt åra
saknades och pålsen var tovig och vanvårdad. En hankatt.
Hur gammal han var visste ingen. Han hade alltid funnits.
Och gick inte åt sidan ens för en stor hund. Dessutom var
han opålitlig.....

EN AKTAD MAN

Han arbetade sig upp från ingenting till en aktad
position. Det var först efter hans bortgång som
mindre smickrande affärer uppdagades.....

GammelFräss'n ått'n Olla
va'n lönnsk'n jävel. Jord'å
så tall å spånn så godt när
'n strok'n på rygg'n.
Näst'å sekunn sätt'n klon'å
ti hänna'n ått'n.

En gång klöst'n n'Rikkhard.
Hå skull'n ha jett faen i
N'Rikkhard spånd'n ti arrschli'd
sa dänn faen flög jönnom därå
å landa utt'a brokvist'n.
Katt'å rämdå rött utöver sū.

Äfter dänn dan geckk GämmeL-Fräss'n
Att sia förr'n Rikkhard. Männ båra
förr hånn å.

Hå va bär'a n'Olla sömm hadd'å
na hännar må GämmeL-Fräss'n.

Hann dog inna hå kömm fram.
Att'n haddrå hatt svårt
te skeLje porrmonda'n ått.
SkeLje på mett å dett!

Hä ä'nt gött å veta varri'n tog vägen sann.
Hånn va dukkti'n å lägg'å ola å ressone'rå.

FUL I MUN

Han var känd för att vara "ful i munn" som man uttryckte det. Fräck och ett språk fyllt av svordomar. Bosatt långt från allfarsvägarna hindrades dessbättre det stora fler-talet att höra honom.....

Hann bodd på fjälla
Å va ful te käft'n senn
nå na frunntimmer va nära.

Hä va'nt na krussidull'r
nä gubb'n talt'å ömm
detalja'n ti å ullsk'å.

När'n berätt'å spännd'n öga'n
ti römm sa römm rodnå.
Då rämd'n å skratt'n.

Hadd'n nänn gång e kron'a
va'n full för jämnan.
Hä va svart för kärringa!

Kärringa hansas ja.
Hu va på syt'n varrt är.
N'kunn'å mässt ställ'å klokk'å.

Unre's hörr gubb'n ha nå nu?
Tök'å historier tol int Angla'n!
Männ dömm kannsch'å ha lärt si?

SLAGSKAMPEN

I varje by fanns alltid någon som kopplades samman med de slagsmål som hörde till lördaqsansen. Ja det hand-lade knappast om slagsmål i egentlig mening. Man stog och knuffade varandra. Tog kanske ett livtag. Förskräckte skrämma den andre.....

Hann va stor sömm e lagårsdär.
Mässt tre å e halv aln lång.
Å så plir'n må blagge öga'n.

Var gång hä värrt nä slagsmål
kömm'n luffsenes tell dömm.
Huvv'å högrå ånn all'å ånnrä'n.

Stog där mi ärmän ti körs å plirå.
Hann va fall'å stömmLi'n på ben'å
männ ha visst'å int dömm utifrån'å.

Dömm kömm ta så nä Slaggskämp'n kömm
Ja såg'n allri siäss nänn gång å
hä behövd's likksömm allri'n.

N'pojka från Indal sa att Slaggskämp'n
va färlå. Hä syntes på öga'n.
Dömm vä hål å kall. Å så plirå'n.

Hann vä dukktitt närsynt!

SKVALLER

Flykten från landsbygden, Radio, TV, resor med mer har inneburit att skvalret ändrat karaktär. Vid den tidpunkt som beskrivs här var det mer gårds- och personalknäret. Av naturliga skäl. Tillvaron kretsade kring en geografiskt mycket begränsad vardag.....

Hå va e fäll'å omaka par
sa hä va myttje ti skvallrå önn.
Kärringen hadd'å fullt opp.

Hu va stor å rasan'å gränn.
Alii sprang åtter'å å
vill'å vära la mä na.

Hånn va'nt nännteng
BLEk, höLöggd å mager
å lat uta bärä faen.

Hel'å byn va brydd.
Nog för att hu bytt tätt
männ dä hänna likn'å int na.

OL-Ers kärringa påstog att
hu hadd'å vörrt'å frälist
å komm'å borrt-från synn'å!

-Så än't å alls, sa a Märta
sömm hört tå gärvarkärringa
att hu ha vörrt'å vitterbet'n!

A Emma hadd'å hel'då sanninga hu
-Hå å sorj'n över att'n Stor-pers
Olla int vill'å förlova så mä na!

A-Sara bärä plir'å mä öga hu.
Men'te att hu visste nog hu männ
vill'å int säga na. Jusst nu!

Dömm spekuler'å hit å dit.
All'å kunn'å bidra mä nännteng.
Då ene värr'å änn dä ann'rå.

Xtter fyr'å mäner fikk'å en öngg.
Päer'n va fäll'å käret å
tog leditt från lediheta!

FORTPLANTNINGEN

Det var ingenting märkvärdigt med den. Den hörde vardagen till. Hur hästar, kreatur, hundar med flera beteckde sig visste alla. Även små barn. Men naturligtvis var det en viss spänning att se "ox'n å ko".....

När rom kom leenes må e ko
ätter väjj'n visst'å ongan
va sömm va å fal'å.

Gammfolk'å skratt'å å blyntj'å
Jassal Hä va daggs nu igenn för
oxx'n å järja rätt för så!

Vi ong'r sprang sia må å kassa
på ko'å sömm mässt trillsk's.
Jordå så tell å krummbukkt'å.

Män nä römm tog på nädd'å qäl'n
löfft'å nä huvv'å höggt å vär'å
borrt ått lugår'n tell.

Oxx'n innaför åna nännteng.
Hann rämdå tell så glasruta'n
fögan höfft'å å skallr'å.

Nä drännj'n komm leenes må'n
va nä sömm hann ledđ'å blixtt'n.
Hann slog ne direkt!

Hä vä forrt över. Sömm e russini!
Vi onger gätt hitt'å på
nä annä te jára.

DEN SNALE

Han var känd för att vara snål och missunsam. Rädd att inte själv få något och än mer att andra skulle få något. Det senare var nog det värsta. Det kan väl ha varit hans ensak om han nu inte jämrat sig och gnält över varje dag som han "ingan fått".

Hann va så jävla snål sån jämmr så
tell å mä när'n fes. Hä sa "römm.
Hann va så messunsam mot annan sa
hå va fögan synn ömm kärstakkarn.

Annschönt hä hanndå ömm alijakta
äller ömm å let'å snöttra äller
ömm nä ännä sömm intå jeddå nä.
Hann schäka å gnällda stup i ett.

Haller hadd'n dynngt ti böxxan än
tält ömm va'n hadda hitt'å snöttra.
Rädd att nann ae'n skulla få na ener.
Att nann ae'n skulla få na gratis.

Kunn'n ha teä påran ur kafft'n ått
grännan hadd'n jorrt hä å. Så va'n!
Täl'd'å allri ömm nännteng för namn.
Schalv vill'n veta allt. Ömm allt!

N-Sannkä-pär fekk å no besvärlit
nä'n hann kömm ti därfå å villa inn.
Hann talldå no allri ömm va'n hettå å
än minnrä läm'n från sü pärsonnömmra

gratis!

BIOKVALL

Under min barndom förekom bio varje lördag under några korta vintermånader. För en avgift om en krona och tio öre kunde man under nittio minuter flytta sig utanför socknens gränder.

Man höll till på Goodtemplarelokalen "Läschchen" som vi i dagligt tal saade. I kväll handlade det om Varulven...

Hä haddå int vörå na mör mä hä
Ömm int faen haddå flögg ti'n Olof.
Sömm fekk för su å skrimmi n' Sten
sömm n haddå litta otalit mä sann
bråkå dömm emilla ömm a Anna.

Ni'n dänn Varduv'n högg längnagla'n
ti jämsta då högg'n Olof telli hänn å.
Klämdå Ått mä bigge hännra'n ömm hals'n
ått'n Sten. Sömm spratt rätt öpp å skrek
sömm kniv'n haddå sötta ti'n.

Faen vikke väsen hä varrt! Jänntan
skrek å nägre pojker mä för dänn del'n.
Dömm troddå att'n dänn loen kärn haddå
smög'å inn ti mörkrå. A va törsti'n!
N'Hällmer stän'te apparaten å kom inn.

Jämsta'n gruvdå så å

pojkan gällskratt'å nä
dömm köfft'å billjetan.
Ja gekk gratis ja för då
att ja affischere.

Hä vä ömm'n loen'n kär sömm
varrt illämånes vær gång hä
va fullmå'n å gått ut å
drekka bLog'n tä e jänt'å.
Desse emilla va'n fresk.

Nu va nä fulmåne. N'hänn loen kär'n
smög å gete på e jämstö sömm sätg bra ut.
Kröp öpp på'n sten å vänta. Nä hu
kömm höffte dänn faen rätt ne på na!

Åtteråt sas'å att'n Sten haddå dängt öpp
n'Olof na alldeles förbannat. Å hä haddå
'n joort rätt för å!

EN SPRANGMARSCH

Gustaf var sen, sävig och klumpig och hade så varit i alla tider. Ingen hade någonsin hört att Gustaf tagit ett språngsteg. Ån mindre sett det. Men det var innan han mötte Olle...

N'Gussta va na onaturlitt slö.
Hädd'n hatt na fässmō ha'ra no
vöra hu sömm fått järja ärrbet'å
ömn hä skullis ha vörtr'å na jorrti!
Ingen hadde nännsin sett'n Gussta
gå forrt. Ann minnrä spring'å.

N'åda i slättånn jord'n daggsvärka
hos'n Olla. N'bonna ysst i byn. N'Olla
hölls mä slättmaskin männs n'Gussta
höll på stölpå för hässchann. Saktå
smög'n ne stölpå ätter stölpå. Rätt
sömm hä va rofttå n'olla ått'n.

Hänn hadde klevå tå maschin. Stog på
sia ömm å titta på enå julå. N'fämmti
meter från n'Gussta. Hänn häjda ått'n
- Hå hä vörtrå na fel här i hänan!
N'Gussta båra tjurtittå å muttra nä.
- Du jätt je mä skiftnyckeln! rälå n'olla

N'Gussta geckk ått reñå för te söka där.
Mann hänn fann ingan trots hänn geckk siktå
- Hä änt na'n här! sa'n. Mann n'olla dirriger'n
ått e tuvä ännschönt hä tog läng'n ti.
- Hänn känna ha sönkå ne ti tuva! Spän!

N'Gussta fekk öpp enå benä å spänndå tell... .

Millioner jolettinger kömm färnes! Hä
va sömm n'svärrt'n strut bakätter n'Gussta.
Sömm höftå rätt öpp å SPRANG!
Allri ha nann spröngå så forrt ti sokna!

NOTDRAGNING

Att dra not efter lax och sik var gamla företeelser i Liden. Och i min barndom något av ett folknöje. Notdragningen var en frtidssyssla där varje man ägde en "notbalk" dvs. en del av noten. Vanligen började notdragningen vid midsommar -lax till midsommar var ett mäste- och págick ettpar månader. Senare under hösten drog man siknot. I mitt fall var det "prästbolaren" som gällde. Det lag som drog not på prästbolets mark och där min farfar var en av delägarna.

N'Axel å n'Päle rodå längs stråna.
mä längså, jämnå tag. Mot strömm'n.
N'David å n'Erik hijlptå tell
mä nä längs stäckäpper.

Dömm va på väg öpp te "kästå".
Länkkäran n'Algöt å n'Lars geckk sia mä
Dömm smäpatå milla länna å båt'å
Ömm hör först värpå skulla gá.

Hå tå fslå vära båst å förkLara:
N'Axel va Sättar å n'Päls Hjälpr
N'David Stenkästår å n'Erik FLÄKKSTÅR
N'Algöt å n'Lars höll lännprepå.

Nä römm näddå kästå stäntå römm
sät där å grännskå timmå på än
Ömm hä skulla bli nä bra glepp.
Då rofttå Sättar'n - Nu får vi!

Nu jälldå nä ti å rot ta länkkrok'n!
Värrt'n för lat va nä Spitt å ått hällvetå!
Vä'n för brött täktå int nota nä!
Männ då hännä kåran kunnå könnsta dömm!

Sättarn å Hjälparn roddar fögan
så är den strog somm sprättebägar.
N'David kastar sten å n'Erik flän
änna te nota tog slut där nä båt'n.

Rätt jönnom gleppa för dömm!
N'Erik höll ti Sjörep männns
länkkaran tog inn nä fämner tå
Lännpä. Sättarn földar strömm'n.

Nota flöt finnt. Täktü mässst halvä än.
Nu sätta Sättarn tebäkä jönnom gleppa!
Hä vä däggför Sjörok'n. Att Jälpa!
Komm'n fel hän geck nota ått hälivetä!

Länkkaran haddar teð inn litts telli,
höll emot å skrek uttå båtkäran:
- Då hännä bli e rekktit å Lenvärp hä.
Földar siktä mä ne mot Jälpa.

Båt'n skär sånn på Jälpa. Sömm tänkt.
Kästaran å Hjälparn flög ur båt'n å
högg i sjörepä. Nu vä rá bråtom.
Länkkaran haddar teð inn litts tell nu.

Länjenja flöt n'fyrä-fämmer uta län.
Så pass att ingen läxx geck förbi där.
på Jälpa näddä Sjöjena lännä. Nu haddar
n't läxx'n närrst å tå ått.

Sättarn sät längst bak ti båt'n å höll
ti nä flåterer öva Skäkkä. Löfftä römm
sa'nt läxx'n kunnä gå över. Roffta:
- Hänen är en sömm ha rännt!

Länkkaran å Sjökaran kom ihop på Jälpa
Nu drog Länkkaran opp mota å. Hä stog'nt
på förrn hu va helt opp. Fämm blänka
läxx'r jedda værpä. A hä va sissta för
n'hänn kväln. Nu va rá å plökkä hop.

Först gatt nota Jissstr's på ställninga
för te få törkkä. Hä hadda vörrtå na höL
ti'a kämnschä tå na sänktimmer. Hä lagå
nånn tå qubban inna hä va daggs i marå.

Sånn geck dömm ått notstuga på kvissa.
Hängdä från så na kläder äller na värktyg.
Tog mä så läxxan sömm skulla mä turbiln i
marabitti. Jeddä så i väg opp mot gälän.

N'Axel å n'David hadda nära väg. Bodda
där mä dn. Dä fannrän geck jönnom Präst-
tjän äller opp mot Gångdäln. Så kannscä
na ol ömm værpa mässt geck dömm tysst.

Hä va snart n'ny'n da ijänn. En ny'n da mä
arbet ti joLa äller skog'n. Där ätter kväll'n
mä ny'a notdragning. Hä geck för rönn. Männ
nånn haddä sagt n' ömm n'käsk i märrä kväll!

ENDE BRODERN

Allt var inte bara humor i det gamla Liden. Även där förekom inslag av annat slag. Inslag som inte alltid var så vackra.

Allä kömmä å byttä na oL.
 Såt n'kvärrt äller så.
 Sömm mānn allti'n jordä
 nä nānn va på'rä ytterstä.
 HÖLL på å dö!

Hānn sömm boddä närrmest
 hānn kömm ållri'n.
 Endä broer'n!

Nä ammbelanns'n kömmä
 gätt'n fōr skåms skull
 kānn'n tänkä gå ysst över
 läggda å frågä
 - Ha ru vörä sjuk?

Hä va bära hānn!
 Närrmestä gränn'n!
 Endä broer'n!
 Sömm intä visstä
 va helä byn visstä!
 Att broer'n låg fōr dö'n!

Kärringa kömm rantanes
 bakan ätter.